

ὑπουργούς, οὓς ἄρτι εἶχε μακρύνει, ἢ νὰ καταφύγῃ εἰς διάλυσιν. Τοῦτο δὲ προὔτίμησε, καὶ τὴν μέλλουσαν νὰ προέλθῃ ἐκ τῶν νέων ἐκλογῶν συνεκάλεσε διὰ τὴν 15 Φεβρουαρίου 1861.

Καὶ πολλάκις μὲν ἐγένετο λόγος περὶ ἀλλαγῆς τῶν προσώπων τῶν ὑπουργῶν, καὶ περὶ ἐπανόδου καὶ τοῦ Βούλγαρη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ ὑπουργεῖον, ἀλλ' οὐδὲν τούτων, μόνον δὲ μερικαὶ μεταρρυθμίσεις ἐγένοντο κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1861, ὅτε τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν κ. Παππαλεξόπουλον, ἀντικατέστησεν ὁ φίλος μου, ἢ καὶ ὑποτιθέμενος τοιοῦτος, κ. Χριστόπουλος, καὶ κατὰ τὴν 28 Ἰουνίου, φρονῶν ὁ Βασιλεὺς, ὅτι τὸ κράτος ὑγιῶς ἤδη εἶχεν, ἀπῆλθεν εἰς λουτρὰ τῆς Γερμανίας, ἀναθεὶς τὴν κυβένησιν εἰς τὴν Βασίλισσαν.

1861.

Ὀλίγον μετὰ ταῦτα (τὴν 7 Ἰουλίου 1861), ἀπερχομένου τοῦ υἱοῦ μου Κλέωνος εἰς Γερμανίαν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του, συναπῆλθε πᾶσα ἡ οἰκογένεια εἰς Ἀγγλίαν, καὶ ἀπέμεινα μόνος, διὰ τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, ἣν ἔβλεπον ζοφεράν, εἰς βαθεῖαν ἀθυμίαν βεβυθισμένος. Ἀπεφάσισα δέ, ἀποσυρθεὶς εἰς δύο μόνον δωμάτια τῆς οἰκίας μου, νὰ ἐνοικιάσω τὰ λοιπά, διότι, πλὴν τοῦ καθηγητικοῦ μισθοῦ, μοὶ ἔμενεν οὗτος μόνος ὁ πόρος. Τὴν μικρὰν κληρονομίαν τῆς μητρος μου κατεκράτει ὁ γαμβρός μου κ. Σκὴν, καὶ μόνον μεταγενεστέρως κατώρθωσεν ἡ ἀγγέλου καρδίαν ἔχουσα ἀδελφή μου ν' ἀποσπάσῃ καὶ μοὶ ἀποστείλῃ τὸ ἥμισυ. Τὴν δὲ προῖκα τῆς συζύγου μου, παραλαβὼν, ἵνα διαθέσῃ ὑπὲρ ἡμῶν, ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρός της, μόνον μετὰ ἔτη ἠναγκάσθη νὰ μᾶς ἀποδώσῃ μέρος αὐτῆς. Ἐξεμίσθωσα δὲ ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τὴν οἰκίαν τῷ κ. Σκ. Βυζαντίῳ, εἰς τὴν φιλικὴν ἡμῶν σχέσιν μᾶλλον ἢ εἰς ὑλικὴν ἀπολαβὴν ἀποβλέψας, καὶ μὴ ἀγνοῶν πόσον ὀλίγον ὁ ἴδιος ηὐκολύνετο εἰς ἀπότισιν ἐνοικίων. Ἡὐτύχησα δὲ τότε, ἀπειλούμενον ὑπὸ φιλοπροσώπων καὶ ἰδιοτελῶν ὑπουργῶν, νὰ διατηρήσω εἰς τὴν θέσιν τοῦ τὸν

κ. Βυζάντιον, ὑπηρετήσας τὸ δημόσιον συμφέρον μᾶλλον ἢ αὐτὸν καὶ κατορθώσας νὰ μὴ στερηθῇ ἡ ὑπηρεσία τοῦ διακεκριμένου τούτου ἀνδρός. Ἡτύχησα δὲ καὶ ἄλλως νὰ δειχθῶ πως χρήσιμος εἰς τὴν οἰκογένειαν. Ὁ κ. Σκυλίσσης, ἀρξάμενος τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ἡμέρας» ἐν Τεργέστη, μοὶ ἔγραψε νὰ τῷ συστήσω ἄξιόν τινα βοηθόν. Τῷ ἔπεμψα δὲ τὸν Ἀναστάσιον Βυζάντιον, ὅστις ἔπειτα, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρου, τὴν ἐφημερίδα ἀναλαβὼν, κατέστησεν αὐτὴν μίαν τῶν διαπρεπεστέρων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ δημοσιογραφίᾳ.

Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν ὁ νέος Ἀλέξανδρος Βυζάντιος, ὅστις κατεῖχε τὸ δωμάτιον πλησίον τοῦ ἐμοῦ, μοὶ εἶπεν ὅτι νέος, ποιητῆς, ὅστις τὸν ἐπεσκέπτετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καὶ οὐ περιττὸν νὰ μνημονεύσω τὸ ὄνομα, ἐπεθύμει νὰ εἰσαχθῇ παρ' ἐμοὶ καὶ νὰ μὲ γνωρίσῃ. Προθύμως δὲ τὸν ἐδέχθην, καθ' ὅσον εἶχον ἤδη ἀναγνώσει μετ' ἐπιδοκιμασίας τινὰ τῶν ἔργων του.

Ἐλθὼν λοιπὸν οὗτος πρὸς ἐμέ, μετὰ τινος γενικότητος, μοὶ ὡμολόγησε τὸν λόγον, δι' ὃν ἐπεθύμησε νὰ μὲ γνωρίσῃ. Εἶχε συμπέσει ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ εὗρεθῇ εἰς μεγάλην στενοχωρίαν, καὶ ἀνάγκην ἀπόλυτον τριακοσίων δραχμῶν.

Δυστυχῶς δὲν τὰς εἶχον, οὐδ' ἐδυνάμην νὰ τὰς προμηθευθῶ, διότι τὰ χρηματικά μου εἶχον κακῶς, καὶ τῆς οἰκογενείας μου ἡ ὁδοιπορία εἰς μεγάλας ἀνάγκας μ' ἐξέθετε. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτον ἀδιάφορον. Ἡ πρόθεσίς του δὲν ἦτον οὐδαμῶς νὰ μοὶ ζητήσῃ, χρήματα, ἀλλ' ἀπλῶς μίαν τρίμηνον προσυπογραφὴν, δι' ἣν τὸ ἔντιμον τοῦ χαρακτῆρός του ἦν πληρεστάτη ἐγγύησις. Καίτοι δὲ γνωρίζων τὸ καθῆκον τοῦ νὰ μὴ ὑπογράψω, ὅταν δὲν ἔχω τὴν βεβαιότητα ὅτι δύναμαι ὁ ἴδιος νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑποχρέωσιν, ἣν ἀναλαμβάνω, εὗρέθην ὅμως ἐστενοχωρημένος, πῶς νὰ μὴ προσβάλω τοῦ αἰτοῦντος τὴν φιλοτιμίαν, καὶ ὑπέγραψα.

Μετὰ τρεῖς μῆνας δέ, εἰς ὑπάλληλος τῆς τραπέζης Σκουλούδη ἐλθὼν, μοὶ παρουσίασε τὴν συναλλαγματικὴν, καὶ ἀπήτησε τὴν ἐξόφλησιν αὐτῆς. Εἰς τὴν παρατήρησίν μου δέ, ὅτι πρέπει ν' ἀποταθῇ εἰς τὸν πρῶτον ὑπογράψαντα, μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ἔπραξε τοῦτο, ἀλλ' ἐκεῖνος εἰς ἐμέ τὸν παρέπεμψε. Μεταβὰς δέ,

κατὰ παράκλησίν μου, καὶ ἐκ δευτέρου πρὸς τὸν χρεώστην, ἤκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι ἐγώ, ὡς προσυπογράψας, ὀφείλω καὶ νὰ πληρώσω.

Τοῦτο καὶ ἔπραξα, ἀλλὰ συγχρόνως ἐκίνησα δίκην, ἣν φυσικῶς τῷ λόγῳ ἐκέρδησα, ἀλλὰ τὰ χρήματα ἔλαβον μετὰ μακρὸν χρόνον ὀπίσω, πλὴν τῶν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τῶν ζημιῶν.

Μικτοὶ Γάμοι.

Ἐπὶ τῆς ἀπουσίας τοῦ Βασιλέως, κατὰ τὸ σύννηθες, ἡ Βασίλισσα εὐχερέστατα ὑπέγραφεν ὅτι οἱ Ὑπουργοὶ τῇ ὑπέβαλλον, οὐχὶ ὡς τρέφουσα μεγάλην πρὸς αὐτοὺς ὑπόληψιν καὶ ἐμπιστοσύνην, ὅπερ οὐδ' ἦν πολὺ σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς, ἀλλὰ διότι ἐφρόνει ὅτι τὰ καθέκαστα τῆς ὑπηρεσίας ἦσαν ἐδική των, οὐχὶ τοῦ θρόνου φροντίς καὶ εὐθύνη. Ἄλλ' ἐν ἀντικείμενον τῇ ἦν περισπούδαστον, καί, ἡ φρονοῦσα ὅτι ὑπηρέτει τὸ δίκαιον, ἡ ἐλπίζουσα ὅτι θὰ εὐηρέσται τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τοῖς εὐσεβέσιν, ἐπέμενεν εἰς αὐτό, καὶ μέχρι τέλους προυκάλεσε διὰ τοῦ κ. Ποτλῆ, Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, νόμον περὶ αὐτοῦ, δημοσιευθέντα τῇ 15 Αὐγούστου. Ἦν δὲ τοῦτο ὁ κανονισμὸς τῶν μικτῶν γάμων, καθ' ὃν οὗτοι, τότε μόνον ἔγκυροι ἐκηρύττοντο, ὅτε ἀμφότεροι οἱ νυμφίοι ἀνελάμβανον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ βαπτίζωσι τὰ τέκνα των εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν.

Πληροφορηθεὶς περὶ τούτου, συνέταξα ὑπόμνημα, ὃ δὲν ἔδωκα εἰς τὴν δημοσιότητα, ἔπεμψα ὅμως εἰς τὴν Α. Μ., προσπαθῶν δι' αὐτοῦ ν' ἀποδείξω τὸ μέτρον ὡς ἄτοπον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, διότι, καθ' ὅσον μὲν οἱ μικτοὶ γάμοι ἀπηγορεύοντο ὑπὸ τῶν κανόνων, οὐδεὶς νόμος ἴσχυεν ἵν' ἀναγνωρίσῃ αὐτῶν τὸ ἔγκυρον· καθ' ὅσον δ' ἐπρόκειτο περὶ τῶν κοινωνικῶν τοῦ γάμου συνεπειῶν, ἄδικος νόμος θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρῇται ὁ διακρίνων τοὺς πολίτας κατὰ θρησκευόμενα καὶ προστατεύων ἄλλους ὑπὲρ ἄλλους, ἐν χώρᾳ μάλιστα περιεχούσῃ ὑπηκόους καὶ καθολικούς, πλὴν τῶν ὀρθοδόξων. Συνεπέραινον δὲ λέγων ὅτι ἡ πολιτεία, ἀνεξαρτήτως τοῦ κανονικοῦ ζητήματος, εἰς ὃ δὲν εἶχε νὰ